

OBSTETRIE, DE VERLOSKUNDE VOORBIJ

WETENSCHAP

Afscheid van een optimist

Continue en persoonlijke zorg tijdens de baring zijn wel bewezen effectief

Op vrijdag 16 juni jl. nam professor Dr. Otto Bleker afscheid als hoogleraar gynaecologie in het bijzonder verloskunde van het AMC/UvA. Dit afscheid ging gepaard aan het symposium 'Obstetrie, de verloskunde voorbij' in de Beurs van Berlage te Amsterdam waarna hij zijn afscheidsrede uitsprak in de door hem zo geliefde Lutherse kerk.

Suze Jans

In zijn welkomstwoord bespreekt dagvoorzitter Prof. Dr. J.A.M. van der Post, samen met Prof. Dr. M.J. Heineman opvolger van Bleker, de wetenschappelijke bijdrage van Bleker met zijn vele publicaties. Met name het transgeneratiele Hongerwinteronderzoek krijgt de aandacht als een van de onderzoeken die het inzicht in de gevolgen van de zwangerschap op de gezondheid van de rest van het leven heeft helpen ontwikkelen.

Inzetten op preventie

Volgens Prof. Dr. E.A.P. Steegers, hoogleraar verloskunde aan het Erasmus MC, de eerste spreker en die we kennen als een groot voorstander van preconceptie zorg, moeten we inzetten op preventie willen we de uitkomsten van de zwangerschappen in Nederland verbeteren. Onderzoek heeft aangetoond dat vroege placentatie het verloop van de zwangerschap voor een groot deel bepaald. Daarom is het van belang dat preventiestrategieën zijn gericht op met name deze periode in de zwangerschap. Beide ouders, genetische factoren en omgevingsfactoren zijn hiervan invloed op. Tijdige beïnvloeding van deze factoren maakt preventie, gericht op de periode hieraan voorafgaand, essentieel. Om potentiële zwangeren te bereiken en tijdige gedragsverandering te bewerkstelligen worden strategieën ontwikkeld. Onbekend is nog welke strategieën werken.

Het is duidelijk dat er op dit gebied nog veel onderzoek nodig is.

Onvoldoende kennis

De presentatie van professor C. Burton sluit naadloos aan op de lezing van Steegers. Burton is hoogleraar fysiologie en neuro-wetenschappen aan de universiteit van Cambridge, Engeland. Uit zijn onderzoek blijkt hoe belangrijk het eerste trimester is, met name voor de ontwikkeling van de maternale bloedtoevoer. Slechte placentale perfusie en placentale oxidatieve stress zijn geassocieerd met pre-eclampsie.

Evenals Steegers spreekt ook professor Dr. G.H.A. Visser uit Utrecht over de toename van interventies, hij noemt dat 'toys for boys', zonder dat daarbij ook een evenredige daling in mortaliteit en morbiditeit is opgetreden. Het aantal zwangeren met diabetes, zowel type 1 als type 2 neemt toe, maar voordat er gesproken kan worden van een epidemie moet er eerst een scherpere definitie van zwangerschapsdiabetes worden gedefinieerd. Hiervoor ontbreekt ons echter nog steeds de kennis. Volgens Visser hebben we voor 90 % geen idee waarom het ene kind van een diabetesse moeder dikker is dan het andere en nog altijd ligt 30 % van de kinderen boven het 97e percentiel.

Volgens professor R.J. Lilford uit Birmingham kan 'truth be proven'. Hij maakt in zijn verhandeling maar weer eens duidelijk dat de waarschijnlijkheid van onderzoeks-

uitkomsten natuurlijk niet zwart-wit zijn: Er is altijd een kans dat de onderzoeker er naast zit; het 95% betrouwbaarheidsinterval. Net als Visser houdt ook Lilford een pleidooi voor internationale onderzoeksamenwerking maar dan wel met name gericht op Afrika: daar is enorm veel gezondheidswinst te halen. Dit in tegenstelling tot de rijke, ontwikkelde landen waar het verschil in volksgezondheid tussen rijk en nog rijker maar minimaal is.

Onder het mom van 'een feestje bij de burens mag je niet missen' houdt Dr. C.B. Lambalk van het VUmc een verhandeling over de passie die hij deelt met Bleker: tweelingen. Het blijkt dat ook dizygote gemelli's monochoriaal kunnen zijn. Tot op heden zijn er acht gevallen beschreven. Indien twee embryo's dicht bij elkaar geïmplant zijn, kunnen ze dusdanig samengroeien waardoor er een gemeenschappelijk chorion ontstaat. Hierna wordt liefhebber van geschiedenis, Bleker, getraakteerd door emeritus hoogleraar professor Dr. F.B. Lammers met het verhaal over Albertus Titsingh, een befaamd Amsterdams vroedmeester in de 18e eeuw.

In de voordracht van Professor D. Barker, epidemioloog aan de universiteit van Southampton, wordt opnieuw het belang van het Hongerwinteronderzoek genoemd omdat dit ook de zgn. 'double burden' laat zien. "Malnutrition kills in early life and also leads to a high risk of diseases and death, later in life." Volgens Barker is de gedachte dat een gezond dieet tijdens de kinderjaren belangrijk

Suze Jans MSc is verloskundige en beleidsmedewerker van de KNOV

zou zijn voor de gezondheid op volwassen leeftijd, achterhaald. Met zijn uitspraak dat de periconceptionele voedingsstatus nog belangrijker is dan het geven van borstvoeding, want dan zou men al te laat zijn, is het kringetje rond en belanden we weer bij de discussie over het belang van preconceptionele zorg.

Afscheidsrede

In de ruimte waar hij recent nog de genodigden bij het afstuderen van de masterstudenten met lichte dwang beval om toch vooral te kijken en te genieten van de prachtige entourage van de Lutherse kerk, spreekt Bleker zijn afscheidsrede uit. Zelfs nu of wellicht juist nu, kon deze liefhebber van geschiedenis het niet nalaten opnieuw hardop te genieten van de omgeving.

Liefde voor het vak en liefde voor de patiënt staan centraal in zijn afscheidscollege. Hij roemt ten meerdere malen het Nederlandse systeem van verloskunde dat de laatste tijd zo zwaar onder vuur ligt. Volgens Bleker *staat* het Nederlandse systeem; het is wetenschappelijk bewezen dat het werkt. “Maar het kan en moet altijd beter”. Een voorbeeld is de opsporing van groeivertraagde kinderen (Bais 2004).

Wat is de oplossing zonder dat het aantal interventies onevenredig veel stijgt? Juist dit laatste en de stijging van het aantal verwijzingen tijdens de baring geven reden tot zorg. Maar het toepassen van ‘active management of labour’ zonder dat het voordeel hiervan door gerandomiseerde studies is aangetoond, zal het aantal interventies alleen maar doen toenemen. Continue en persoonlijke zorg tijdens de baring zijn wel bewezen effectief. “Dit kost allemaal tijd en geld, maar is wel de moeite waard”, is de zin die

nog een aantal malen terug zal komen tijdens dit college. De toenemende medicalisering van de verloskunde kan volgens Bleker worden teruggedrongen door betere voorlichting. Omstandigheden in het eerste trimester van de zwangerschap bepalen het beloop van de zwangerschap, de uitkomst op korte termijn en de uitkomst op langere termijn, te weten de gezondheid op volwassen leeftijd. Dit scheidt mogelijkheden tot preventie en zinvolle interventies zullen vroeg moeten worden ingezet. De betekenis van preconceptiezorg zal in de toekomst verder toenemen, maar niet zonder nader onderzoek te hebben gedaan.

De opleider Bleker stelt dat in het geneeskundig onderwijs meer aandacht moet worden gegeven aan algemene competenties, zoals communicatie met de patiënt. Hij is voorstander van het streven naar een wetenschappelijke opleiding voor verloskundigen. Opgeleid worden in een wetenschappelijk klimaat, samen met aanstaande artsen en medisch specialisten, betekent een volgende stap in het emancipatieproces van de verloskundigen.

Met een warm woord van dank neemt Otto Bleker afscheid van ‘zijn’ vrouwenkliniek: trots en bescheiden... Zo heeft hij gezegd. □

